

Јелена З. Лазаревић*
Универзитет у Београду
Филолошки факултет, докторанд

Прегледни рад
Примљен: 15. 09. 2019.
Прихваћен: 11. 10. 2019.

ЕРОТОЛОШКИ РЕЧНИК ЈУЛИЈУСА ЕВОЛЕ

Јулијус Евола (пуно име: Giulio Cesare Andrea Evola) рођен је 1898. године у Риму, у племићкој породици сицилијанских корена. Имао је титулу барона. Започео је студије инжињерства, које је убрзо напустио, посветивши се сликарству и књижевности. Познанство са Маринетијем за Еволу је било пресудно. Своје слике и поезију Евола је објављивао под утицајем дадаизма и футуризма у часопису *Revue Bleu*. Но, и од уметности је одустао, што сâм Евола објашњава: „Ја сам неискрен: до мојих поема стало ми је као до лака за нокте; слике стварам због таштине, пишем зато што немам шта друго да радим и због рекламе” (1990: 160). После уметности, Евола се почиње интересовати за филозофију. Међутим, и она се показује немоћном пред питањима која опседају овог особењака. После „превазилажења филозофије, као дисциплине љубави за знањем”, Евола открива и спознаје „облике метафизичке Традиције индоевропских култура” (1990: 163). Другим речима, Евола овладава знањима из далекоисточних култура и на њима заснива сва своја дела, укључујући и она која се тичу мушко-женских односа, а

---

*jelena2211ub@gmail.com

која су обједињена у две књиге: *Метафизика секса 1* и *Метафизика секса 2*. Евола је умро 11. јуна 1974. године у Риму.

Рад се бави новим, оригиналним, луцидним и другачијим виђењем појава које се тичу људске сексуалности, а која су изложена у књизи *Метафизика секса 1* Јулијуса Еволе. Евола је своја метафизичка, магијска и мистична уверења применио у објашњавању феномена љубави и односа између полова. Евола у *Метафизици секса 1* несумњиво конституише веома занимљив еротолошки речник. Пре него речи које би означавале одређене еротолошке појмове, код Еволе су заступљене еротолошке синтагме. У овом раду дајемо кратак преглед најзначајнијих Еволиних еротолошких појмова.

Кључне речи: Евола, ерос, секс, љубав, полови, традиција, мит, магија, метафизика, флуид.

У љубави могу да постоје идеалне сродности, оданост и наклоност, пожртвованост, узвишено испољавање осећања, али све то, са егзистенцијалне тачке гледишта, представља нешто *друго* или нешто непотпуно, ако као противтеже нема оне привлачности која се назива *физичком*, чија је последица сједињење два тела и траума љубавног загрљаја, јер у том тренутку долази, да тако кажемо, до *рушења*, прелажења на дело и трошења у врхунцу, њеним природним *terminus ad quet*, читаве целокупности еротског искуства као таквог. Када се, услед *физичке* привлачности, пробуди сексуални импулс, померају се најдубљи слојеви бића, слојеви егзистенцијално елементарни у односу на једноставно осећање. Најузвишенија љубав међу бићима различитог пола јесте, на неки начин, нестварна без оне врста кратког споја, чији је најобичнији облик појављивања *climax* сексуалног оргазма, али је он тај који садржи трансцендентну, а не индивидуалну димензију секса. Наравно, и чиста љубав може да понесе појединца с оне стране, на пример, кроз истрајну и апсолутну посвећеност као и кроз сваку врсту жртвовања себе: али, као духовна одређеност која ће моћи да да конкретне плодове само на другом месту: не као остварено искуство, не у осећању и готово стварном прелому бића. Дубине бића, поновимо то, у подручју о којем говоримо дирнуте су и покренуте само у стварном сједињењу полова (1990: 17–18).

Јулијус Евола, италијански езотериста и окултиста, у својој књизи *Метафизика секса 1*, одлучно је одбацио биолошко, теолошко и физиолошко виђење љубави и секса. Насупрот томе, Евола објашњава ерос преко магнетске теорије љубави: „[...] он (ерос) треба да буде схваћен као стање непосредно одређено поларитетом полова, на исти начин као што присуство једног позитивног пола и једног негативног пола одређује магнетску појаву и све скупа има однос са магнетским пољем” (1990: 33). При томе, Евола, када каже „присуство једног позитивног пола и једног негативног пола”, мисли на присуство мушкарца и жене, а магнетску појаву која се међу њима развија именује као *нематеријални флуид*.

Реч је о аутору који одлично познаје митско, архетипско поимање љубави и секса различитих и удаљених култура. Са позиције тог знања, Евола осмишљава, објашњава и конципира метафизику секса. Кредибилност Еволине теорије несумњиво почива на уверљивом позивању на митско наслеђе. У исто време, метафизички, мистични и митски приступ љубави и сексу јесте оно што битно разликује Еволу од претходних аутора који су се бавили истом темом. Ту дистинкцију уочава и истиче и сам Евола: „Чак и оно што су писци као што је Стендал, Бурме, Балзак, Соловјов или Лоренс у том погледу објавили једва додирује најдубља значења секса. [...] Само ту и тамо, готово, рекли бисмо, случајно, приближило се оно што се везује за дубинску димензију, или метафизичку димензију љубави, у њеном односу са сексом” (1990: 4).

Опседнут магијом и окултизмом, Евола се показује као врсни познавалац древних традиција, нарочито кинеске и индијске (књига је премрежена појмовима који долазе из далекоисточних учења). Стечена сазнања Евола обилато користи за поткрепљивање своје „магнетске теорије љубави и секса”. Ништа мање није заступљена ни античка митологија. На то указују и сами наслови поглавља: *Мит о андрогину / Афродита Уранија, Ерос и лепота / Мит о Пору и Пенји*.

Ево најзанимљивијих Еволиних еротолошких синтагми:

АФРОДИТА УРАНИЈА – „Ерос који је под знаком Афродите Ураније поистовећује се са оним који се у *Федру* заснива на анамнези, на *сећању* не андрогиног стања већ пренаталног, када је душа проматрала божански свет и тако се *испољавало оно што се слободно може назвати најблажењим посвећењем, слављеним као савршена бића*” (1990: 75, истакнути део Евола преузима из *Федра*, 248–250).

АФРОДИТА ПАНДЕМИЈА – насупрот Афродити Уранији стоји Афродита Пандемија, која означава пучку, просту љубав. „Међутим, љубав везана у правом смислу за секс представљена је као последица надвладавања црног тркачког коња над оним белим” (1990: 75).

АНДРОГИН – „По Платону постојала је примордијална раса, *чија је суштина сада већ угашена*, раса бића која су у себи садржала два принципа, мушки и женски. [...] Код Платона, богови не устрељују небеском муњом андрогина бића, као што су то чинили с Гигантима, већ им ослабљују снагу, расецајући их на два дела. Отуд настају бића различитог пола, носиоци, као мушкарци и жене, једног или другог пола; бића, код којих ипак остаје сећање на претходно стање и код којих се пали импулс за поновном изградњом примордијалног јединства” (1990: 59–60).

ARS AMANDI – уметност или култура љубави, за коју Евола каже да се „није увек сводила на скуп мајсторија и техника у функцији пуне путености. Ова уметност била је позната у давнини и то је још увек код неких источњачких народа. Стога, било онда, или код ових потоњих, постојале су жене, учитељице такве уметности, које нису биле мање цењене и поштоване од оних што су потпуно владали тајнама било које друге уметности, знајући и да их примене” (Евола 1990: 28).

ÁSHIQ TARA – „Видећеш, заљубивши се”. Евола цитира арапску пословицу, објашњавајући метафизичку природу ероса. „[...] арапска изрека, која је, каже се, изазвала просветљење једног суфија. То су одрази стања потпуности, метафизичке интеграције Ја, чије предосећање даје ерос” (1990: 101).

ÁTMA – принцип све светлост, све бесмртност. Евола се позива на учење које стоји у *Упанишадама*: „Не због жене (по себи) жену жели мушкарац, већ због атме”. Евола наведену реченицу овако схвата: „У свом најдубљем аспект, *ерос* отеловљује напор да се превазиђу последице пада, да се изађе из одређености света двојности, да се поново успостави примордијално стање, да се превазиђе положај двојног постојања преломљеног и условљеног *другим*” (1990: 61).

AYN-EL-QUALB – у суфизму, свет који се опажа оком срца (1990: 105).

FANG-PI SHU – тајна кинеска уметност ложнице (1990: 106).

FASCINUM – „(чар) био је у ствари древни технички термин за неку врсту чаролије или враџбине” (1990: 35), објашњава Евола, позивајући се на магичну димензију љубави.

ФЛУИД – „Чак и без јасног појма о садржају те речи, опште је признато да се привлачност између мушкараца и жене рађа само када је између једног и другог успостављено *нешто као флуид*” (1990: 35).

KUNDALINĪ – „[...] основна латентна моћ у оквиру уобичајене сексуалности, којом се баве учења Јоге: буђење (ове моћи) које, како је речено, може да има за последицу лудило или смрт у случају да је изазвано без одговарајуће припреме” (1990: 100).

МЕТАФИЗИКА СЕКСА – код Еволе значи односе засноване на половима: „Метафизика секса биће, дакле, проучавање оног што, са апсолутне тачке гледишта, значе полови или односи засновани на половима” (1990: 5).

MORS OSCULI – пољубац смрти, „који помињу кабалисти” (1990: 108).

ПОР И ПЕНИЈА – „Када се родила Афродита, у Зевсовом врту богови су одржали мало славље. Ту је учествовао Пор, кога је у извесном моменту захватила опијеност и обамрлост. Искористивши такво његово стање, Пенија, која је, дошавши да проси, остала на прагу врта, учинила је тако

да се Пор споји с њом, јер је сневала да има са њим сина. Тај син је био управо *Ерос* [...] Пор изражава пуноћу, дакле, метафизички битак, а Пенија оскудицу, одрицање битка. [...] С тог гледишта, Ерос и у другом погледу показује интермедијално, амбивалентно својство, о чему смо говорили; истовремено је и богат и сиромашан због двоструког наслеђа, очинског и матерњег; мада је *застрашујући чаробњак* и *узнемирујући ловац*, у својим грудима носи одрицање, не-битак својствен Пенији, и никада не стиже до поседовања (*што стече вазда растече*). Смртан с једне стране, с друге, очинске, он је и бесмртан; што значи да умире, да се гаси, да би се поново родио, и тако без краја. Другим речима, он је жеђ, услед чега је свако задовољство тренутно и илузорно. Таква је природа Амора, Ероса, као *верног Афродитиног пратиоца и слуге*" (1990: 79–80).

PAIDON EROS – педерастичја (1990: 85).

SAMSKĀRA или *VĀSANĀ* – „У хиндуистичком учењу ове уобличавајуће снаге назване су самскара или васана; не позивају се само на фактор наследности и наклоности већ су конципиране на начин који укључује наследност, узроке, преформације и утицаје чије порекло може да буде чак и с оне стране граница појединачног људског живота”. Евола на овом месту образлаже своју теорију о три нивоа у људском, суштинском, најдубљем бићу. Самскара је везана за други ниво: „Други ниво већ припада дубоком бићу, или димензији у дубини бића, и то је место онога што је у филозофији названо *principium individuationis*. Ту делују снаге путем којих је неко биће оно што јесте, било физички или психички, и разликује се од сваког другог из свог рода; дакле, то је место *сопствене природе* или урођене природе сваког” (1990: 51).

СЕКСУАЛНА ЛЈУБАВ – „људско искуство које може да обухвати целокупност менталних, афективних, моралних и чак интелектуалних фактора који премашују биолошко подручје, али који као природно тежиште имају стварно сједињавање два бића супротног пола, што се једино остварује у телесном љубавном загрљају” (1990: 17).

СЕКСУАЛНА ЖЕЉА – Како Евола објашњава „сексуална жеља је комплексни догађај, а физиолошки моменат представља само један од њених делова; сексуално узбуђење, у основи психичко, примарни је елемент који, под различитим околностима, изазива физичко узбуђење и убрзо покреће све његове пропратне физиолошке појаве, које, међутим, често нису присутне пре таквог узбуђења” (1990: 33).

TSING – традиционално далекоисточно учење по коме „похођењем, и без додире, две особе супротног пола буди се, у њиховом најдубљем бићу, посебна енергија, или нематеријални *флуид* зван *тсинг*. [...] Наћи

се заједно сами, мушкарац пред женом, чак и ако не дође до додира, исто је као да је до њих дошло. Подлога тога позива се управо на основни магнетизам, на први степен буђења снаге *тсинг*” (1990: 34).

TSRI – „Таква енергија *тсинг* јесте спецификација радикалне виталне снаге *тсри*, и она расте сразмерно степену сексуалности мушкарца и жене, степену присутности *yīna* и *yang* у једном и у другом као појединцима. Ова посебна магнетски изазвана снага има као психолошки противтег стање вибрације, дифузну опијеност и жељу својствену људским *еросом*” (1990: 34).

УРАНИЗАМ – Евола објашњава да се овај термин употребљава за хомосексуалност, а да је порекло овог термина проистекло из разликовања Афродите Ураније и Афродите Пандемије, односно из разликовања нетелесне и телесне љубави (1990: 85).

YIN и YANG – принципи мушке и женске сексуалности из којих настаје стање ероса (1990: 41).

ЖИВУЋИ ДАХ – синтагма коју Евола уводи из кинеског учења да њоме означи ноћ као период који је најпогоднији за сексуално спајање. Другим речима, живући дах је ноћ у којој се реализује сексуални чин (1990: 106).

ЛИТЕРАТУРА

Евола 1990: J. Evola, *Metafizika seksa I*, Čačak: Dom kulture Čačak.